

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

TUSSENTIJD S KWALITEITSONDERZOEK

**Hervormd Lyceum Zuid
VWO**

Plaats : Amsterdam
BRIN nummer : 02AR|C1
BRIN nummer : 02AR|00|VWO
Onderzoeksnummer : 289164
Datum onderzoek : 12 april 2016
Datum vaststelling : 29 juni 2016

1. INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs heeft op 12 april 2016 een tussentijds kwaliteitsonderzoek uitgevoerd op het Hervormd Lyceum Zuid (HLZ), afdeling vwo, naar aspecten van de kwaliteit van het onderwijs op deze afdeling.

Het HLZ is een middelgrote school voor havo en vwo in Amsterdam-Zuid met 940 leerlingen. Iets minder dan de helft van deze leerlingen bevindt zich in de afdeling vwo. De school is in 2015 gestart met Universalis onderwijs in één brugklas van de afdeling vwo. Universalis onderwijs is volgens het HLZ bedoeld voor leerlingen met een vwo-advies die zich op veel verschillende, maar samenhangende gebieden willen ontwikkelen en over grenzen heen willen (leren) denken door zelf veel te onderzoeken.

Aanleiding

De aanleiding voor dit onderzoek is het volgende.

Tijdens het kwaliteitsonderzoek dat is uitgevoerd op 26 en 27 maart 2015 stelde de inspectie tekortkomingen vast in de opbrengsten en het onderwijsleerproces. Deze zijn beschreven in het inspectierapport dat is vastgesteld op 11 juni 2015. De kwaliteit van het onderwijs is toen als zwak beoordeeld en wij hebben ons toezicht geïntensiveerd. Intensief toezicht betekent dat wij met het bevoegd gezag afspraken hebben gemaakt over het verbetertraject. Deze afspraken staan beschreven in een toezichtplan.

In dit tussentijds onderzoek gaan we na of de in het toezichtplan opgenomen tekortkomingen zijn opgeheven en aan de afspraken is voldaan.

Onderzoeksopzet

Het tussentijds kwaliteitsonderzoek is gebaseerd op de afspraken die in het toezichtplan zijn opgenomen. In dat toezichtplan staat dat de kwaliteit voor de volgende indicatoren voldoende dient te zijn: 'de leerlingen zijn actief betrokken' (indicator 7.3), 'de leerlingen krijgen effectieve feedback' (indicator 7.4), 'de school werkt doelgericht aan haar opbrengsten' (indicator 12.2) en 'de school werkt doelgericht aan de verbetering van het onderwijsproces' (indicator 13.2). Daarom zijn deze indicatoren onderzocht.

Het onderzoek bestond uit de volgende activiteiten:

- Wij hebben relevante documenten van en over de school geanalyseerd.
- Schoolbezoek, waarbij wij in twintig halve lessen de onderwijspraktijk hebben geobserveerd.
- Wij hebben gesprekken gevoerd met het management en leraren.
- Aan het eind van het schoolbezoek heeft de inspectie de bevindingen van het onderzoek besproken met de rector a.i. en het bestuur.

Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 staat de conclusie van het onderzoek waaronder het vervolgtoezicht. In hoofdstuk 3 beschrijven we de bevindingen uit het onderzoek in de vorm van een kwaliteitsprofiel. Dit wordt gevolgd door een paragraaf waarin het oordeel van de inspectie wordt toegelicht en waar mogelijk de schoolontwikkeling in samenhang wordt beschreven.

2. CONCLUSIE EN TOEZICHTARRANGEMENT

Onze conclusie voor de afdeling vwo van het Hervormd Lyceum Zuid is als volgt:

Kwaliteit

De kwaliteit van het onderwijs is verbeterd, maar indicator 13.2 is onvoldoende beoordeeld, waardoor niet volledig voldaan is aan de afspraken uit het toezichtplan.

Wij hebben er echter vertrouwen in dat de afdeling vwo van het Hervormd Lyceum Zuid het afgesproken verbetertraject binnen de in het toezichtplan vastgestelde termijn alsnog kan realiseren.

Afspraken

Voortgangsgesprek

- Vanwege de aanstelling van een nieuwe rector bij de start van schooljaar 2016-2017, vindt in september 2016 een voortgangsgesprek (VG) plaats, onder andere om kennis te maken en ons op de hoogte te stellen van de voortgang van het traject.
- de school stuurt voor aanvang van het VG een analyse van haar opbrengsten op basis van de septemberresultaten 2016, waaruit blijkt dat de opwaartse lijn zich voortzet.

Onderzoek naar kwaliteitsverbetering

- In het najaar van 2016 voert de inspectie van het onderwijs een onderzoek naar kwaliteitsverbetering (OKV) uit op de afdeling vwo van het HLZ.
- Voor aanvang van het OKV stuurt de schoolleiding de inspectie een (tussen)evaluatie van de verbeteractiviteiten uit het plan van aanpak, waaruit blijkt dat verbeteractiviteiten concreter zijn uitgewerkt en zijn geïmplementeerd.
- de schoolleiding stuurt de inspectie voorafgaand aan het OKV een recente analyse van haar onderwijsleerproces op basis van lesobservaties en enquêtes onder stakeholders.

De inspectie van het onderwijs past het toezichtplan aan naar aanleiding van bovengenoemde afspraken.

3. BEVINDINGEN

In dit hoofdstuk leest u de bevindingen uit ons onderzoek op basis waarvan we tot onze conclusie over de kwaliteit van de onderzochte aspecten zijn gekomen. Eerst ziet u het kwaliteitsprofiel waarin de oordelen op de indicatoren staan. Vervolgens lichten we die oordelen in onderlinge samenhang toe.

3.1 Algemeen beeld

De afdeling vwo van het Hervormd Lyceum Zuid heeft na het kwaliteitsonderzoek in maart 2015 de reeds ingezette verbeteractiviteiten gecontinueerd. Verder heeft er aan het begin van schooljaar 2015-2016 een directiewisseling plaatsgevonden, waarbij een rector ad interim is aangesteld.

Bij de verschillende geledingen van de school is er urgentiebesef dat verandering van de dagelijkse onderwijspraktijk noodzakelijk is om de resultaten van de afdeling op korte, maar ook op langere termijn te verbeteren. Het personeel zet zich op een betrokken wijze in voor verbetering van het onderwijsleerproces en het personeel heeft gerichte plannen van aanpak voor de komende examenkandidaten opgesteld. Deze 'betrokken' inzet is inmiddels ook zichtbaar: de eerder als onvoldoende aangemerkte indicatoren 'actieve betrokkenheid van leerlingen' en 'het effectief geven van feedback' zijn tijdens het tussentijds kwaliteitsonderzoek in het merendeel van de lessen als voldoende beoordeeld. Door onder andere de gerichte persoonlijke hulp voor (voor)examenleerlingen is de afdeling daarnaast ook veel doelgerichter bezig om de resultaten van de afdeling te verhogen.

Toch blijven de doelgerichtheid en de concretisering van de acties in het huidige verbeterplan een aandachtspunt. Uit de verschillende gesprekken blijkt dat er nog onduidelijkheid bestaat over een aantal belangrijke punten uit het verbeterplan. Niet alle verbeteracties zijn voldoende concreet voor iedereen. Uit de gesprekken blijkt daarnaast dat er verschillende 'beelden' bestaan over de verandercapaciteit van het personeel. Het management geeft aan dat 'de maximale rek van het elastiek momenteel bij het personeel is bereikt', terwijl een deel van het personeel juist vraagt om het 'doorhakken van knopen' door het management.

De inspectie heeft er overigens vertrouwen in dat de school deze stappen binnen de termijn die voor het traject staat, gerealiseerd heeft.

3.2 Kwaliteits- en nalevingsprofiel

In onderstaande tabel staan de indicatoren die in dit onderzoek zijn betrokken en tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige waarderingskader voortgezet onderwijs. De bevindingen zijn weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de betreffende indicator gerealiseerd is.

Legenda:

1. slecht
2. onvoldoende
3. voldoende
4. goed
5. niet te beoordelen (alleen bij opbrengsten)

De opbrengsten liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie verwacht mag worden		1	2	3	4	5
1.1	De leerlingen behalen in de onderbouw het opleidingsniveau dat mag worden verwacht.			•		
1.2.5	De leerlingen lopen weinig vertraging op in de bovenbouw van de opleiding vwo.			•		
1.3.5	De leerlingen van de opleiding vwo behalen voor het centraal examen de cijfers die mogen worden verwacht.		•			
1.4.5	Bij de opleiding vwo zijn de verschillen tussen het cijfer voor het schoolexamen en het cijfer voor het centraal examen van een aanvaardbaar niveau.			•		

Het (vak)didactisch handelen van leraren stelt leerlingen in staat tot leren en ontwikkeling		1	2	3	4
7.3	De leerlingen zijn actief betrokken.			•	
7.4	De leerlingen krijgen effectieve feedback op hun leerproces.			•	

De school bewaakt de kwaliteit van haar opbrengsten		1	2	3	4
12.2	De school werkt doelgericht aan de kwaliteit van de opbrengsten.			•	

De school bewaakt de kwaliteit van het onderwijsproces		1	2	3	4
13.2	De school werkt doelgericht aan de verbetering van het onderwijsproces.		•		

3.3 Toelichting bij kwaliteitsprofiel

Het kwaliteitsprofiel lichten we hieronder toe. Daarbij komen achtereenvolgens de volgende aspecten en indicatoren aan bod: *'Opbrengsten'*, *'actieve betrokkenheid van leerlingen'*, *'effectieve feedback op het leerproces'*, *'doelgericht werken aan de kwaliteit van de opbrengsten'* en *'doelgericht werken aan de verbetering van het onderwijsproces'*.

Opbrengsten

Op het moment van het tussentijds kwaliteitsonderzoek (TKO) zijn de opbrengsten nog onvoldoende, maar is er een opgaande lijn zichtbaar ten aanzien van het bovenbouwrendement en het gemiddelde CE cijfer. De inspectie van het onderwijs zit momenteel in een overgang van een relatieve opbrengstenwaardering naar een andere, meer absolute onderwijsresultatenwaardering. Bij de nieuwe resultatenberekening heeft bovendien de oude indicator 'verschil SE-CE' een andere, minder prominente positie en is het onderbouwrendement in twee afzonderlijke indicatoren (R1 en R2) uiteengevallen.

Op het voorlopige overzicht Onderwijsresultaten 2016 is te zien dat de afdeling vwo van het HLZ op drie van de vier 'nieuwe' indicatoren boven de norm zit. Dit betreft de indicatoren 'Onderwijspositie tov PO advies'(R1), 'Onderbouwsnelheid'(R2) en 'Bovenbouwsucces'(R3).

De indicator 'Examencijfers'(CE) zit over drie examenjaren berekend volgens het voorlopige opbrengstenoverzicht nog één honderdste onder de norm. Kijkend naar de afzonderlijke examenjaren is er ten aanzien van het absoluut gemiddeld examencijfer een stijgende lijn zichtbaar. Deze 'nieuwe' indicator laat dus ook een positieve trend zien, waarbij de reële kans bestaat dat de afdeling vwo na de centraal examens in 2016 ook voor deze indicator boven de norm komt. Omdat bij het kwaliteitsonderzoek in 2015 het verschil SE-CE nog een officiële opbrengstindicator was, blijft deze ook bij het vervolg van het traject deel uit maken van de rapportage. Op basis van de gegevens over de examenjaren 2013, 2014 en 2015 blijft het verschil tussen schoolexamens en centraal examens met 0.26 punt (norm 0.50) gering en wordt dus als voldoende beoordeeld.

Op het moment van vaststelling van dit rapport zijn de voorlopige resultaten 2016 inmiddels definitief vastgesteld en is de score van het bovenbouwrendement (indicator 1.2.5) aangepast van onvoldoende naar voldoende, waardoor de opbrengsten als geheel voldoende zijn beoordeeld.

Actieve betrokkenheid van leerlingen

Tijdens het kwaliteitsonderzoek in maart 2015 waren er veel lessen, waarbij een te groot deel van de leerlingen afgeleid en niet actief betrokken was bij de les. Tijdens dit tussentijds kwaliteitsonderzoek is een ander, veel positiever beeld te zien. In het merendeel van de lessen zorgen docenten ervoor dat de leerlingen op een betrokken wijze met de lesstof aan de gang gaan en ook daadwerkelijk 'bij de les' zijn. Naast de vele standaard lessen zijn er ook goede voorbeelden van lessen waarbij meer activerende werkvormen gebruikt worden door onder andere inzet van nieuwe media of waarbij gastdocenten ingezet worden om de buitenwereld binnen te halen en de blik van leerlingen te verbreden. Leerlingen die tijdens de lessen druk zijn met andere activiteiten, worden bij de lesobservaties nauwelijks gesignaleerd. Wij beoordelen deze indicator nu dan ook als voldoende.

Effectieve feedback op het leerproces

Deze indicator is tijdens het TKO door ons als voldoende beoordeeld. Wij hebben in tegenstelling tot een jaar geleden bij dit onderzoek een veel positiever beeld ten aanzien van de feedback, die docenten geven aan de leerlingen. Doordat het klassenmanagement in de meeste lessen op orde is en de leerlingen op de hoogte zijn gebracht van de opbouw en het doel van de lesactiviteit, wordt er effectiever feedback gegeven.

Doelgericht werken aan de kwaliteit van de opbrengsten

Wij hebben deze indicator als voldoende beoordeeld. In schooljaar 2015-2016 is de afdeling vwo gestart met het in kaart brengen van de hiaten van haar examenkandidaten. De leerlingen met achterstanden hebben in overleg met hun mentor plannen van aanpak opgesteld, waarbij concrete doelen zijn geformuleerd om hen naar een diploma te leiden. De prognose is dat alle leerlingen die een dergelijk plan hebben opgesteld en uitgevoerd, hun vwo diploma dit jaar gaan halen.

Daarnaast hebben de verschillende secties plannen opgesteld om hun resultaten te verbeteren. Op deze wijze hoopt de afdeling vwo ook op de langere termijn boven de norm te krijgen en te houden.

Doelgericht werken aan verbetering van het onderwijsproces

Door de schoolleiding zijn de verbeteractiviteiten vastgelegd in een plan van aanpak. Dit plan, inclusief het tijdpad en de verschillende eindverantwoordelijken, is in december 2015 en in aangepaste vorm enkele weken voor het tussentijds kwaliteitsonderzoek met het personeel gedeeld en besproken. Een belangrijke verbeteractie betreft de aanpassing van de

organisatiestructuur. Ook de discussie rond de lestijden wordt door de docenten als belangrijk ervaren.

Niettemin lijkt er een discrepantie te bestaan tussen de wijze waarop het management deze (beoogde) verbeteracties doorvoert en hoe de docenten de doelgerichtheid daarvan op dit moment ervaren.

Wij beoordelen de doelgerichtheid van de verbeteracties op het moment van het tussentijds kwaliteitsonderzoek dan ook nog niet als voldoende, maar gaan er vanuit dat er op de korte termijn meer duidelijkheid gerealiseerd wordt, eventuele weerstand wordt weggenomen en de implementatie van noodzakelijke acties in het komende schooljaar (2016-2017) gerealiseerd wordt.